

Vindkraft – generator för hållbar utveckling

METODBESKRIVNING ATTRAHERA AKADEMIKER TILL
VINDKRAFTBRANSCHEN

Hans Pahlin | Erik Löfgren

Sammanfattning

Sverige står inför stora utmaningar när det gäller den framtida energiförsörjningen. Sveriges riksdag beslutat att all elproduktion i Sverige ska vara 100 % förnybar senast 2040.

En stor utmaning är att klara kompetensförsörjningen.

Projekt "Vindkraft – generator för hållbar utveckling" har under två års tid arbetat med att identifiera kontaktytor där energiföretag och unga akademiker kan mötas.

I den här rapporten är de sju olika metoder och/ eller koncept som vi identifierat och belyst närmare. Några har vi tillämpat och några är förberedda för att kunna användas i skarpt läge.

De metoder/ koncept som presenteras är:

- Akademikerlunch
- "Fyr-ettan" på gymnasiet
- Event för att attrahera akademiker
- Lokalt branschråd för inventering av ex-jobb, sommarjobb och framtida anställningar
- Talent Acquisition vid rekrytering
- Marknadsföringsprojekt med ambassadörer/influencers
- Skolföreläsningar och studiebesök

Innehåll

Sammanfattning.....	1
Inledning	3
Bakgrund	3
Metod	4
Resultat och slutsatser	6
Slutord	10

Inledning

Tillsammans med Energimyndigheten bedrev Sollefteå kommun ett projekt för att öka den regionala nyttan av såväl genomförda som planerade vindkraftsinvesteringar i Norrlands inland. Projektet pågick under perioden 2017-07-01 till och med 2020-03-31 i nära samverkan med bland andra olika berörda kommuner i regionen och branschföretag.

Projektets syfte har varit att bidra till ökad ekonomiska och social hållbarhet i samhället genom att stimulera en positiv regional utveckling med vindkraftsinvesteringar som generator.

Projektet mål har varit att synliggöra den utvecklingspotential som uppstår för det regionala näringslivet vid pågående och planerade investeringar samt analysera och möta behovet av kompetensförsörjning.

Genom projektets aktiviteter har ambitionen varit att den regionala nyttan av (vindkraft-)branschens investeringar ska öka vilket leder till fler företag, fler jobb och annan återbäring som sammantaget leder till tillväxt och hållbar utveckling i regionen.

En del i projektet var att finna metoder för att säkerställa kompetensförsörjningen inom energibranschen. Kompetensförsörjningen fördelas i tre målgrupper; ungdomar (grundskole- och gymnasieelever), unga akademiker samt nyanlända. Respektive målgrupp kräver olika arbetssätt och inriktning på insatserna.

Denna rapport avhandlar projektets arbete att ta fram en plan för hur ungdomar med akademisk utbildning ska ges möjlighet att återvända till regionen från sina studieorter genom exempelvis projektuppdrag, exjobb och sommarjobb.

Bakgrund

Sverige ska enligt riksdagsbeslut i juni 2018 ställa om elproduktionen till 100 % förnybart senast år 2040 samtidigt som elkonsumenterna i Sverige förväntas öka från dagens ca 140 TWh till cirka 170 TWh år 2040. För att klara omställningen till 100 % förnybart väntas vindkraftens bidrag till energiförsörjningen behöva öka från dagens cirka 20 TWh/år till cirka 70-90 TWh vindkraftel år 2040 enligt Energimyndighetens beräkningar.

Det innebär en fortsatt expansion av vindkraft i hela Sverige och därmed en stor utmaning för branschen att klara av kompetensförsörjningen på såväl kort som lång sikt.

Enligt beräkningar från Vindkraftcentrum.se ligger det årliga behovet av tillskott på vindkrafttekniker i spannet 170-200 vindkrafttekniker under lång tid framöver.

Projekt "Vindkraft – generator för hållbar utveckling" har som mål att bidra till att säkerställa kompetensförsörjningen till branschen. Detta ska bland annat ske genom att arbeta fram metoder och samarbetsformer som ska resultera i en plan för hur ungdomar med akademisk utbildning ska ges möjlighet att återvända till regionen genom projektuppdrag, exjobb och sommarjobb. Projektet ska ta fram en rapport "Metodbeskrivning gällande arbetet för att attrahera unga akademiker till regionen"

Mål:

- Antal ex-jobb som kanaliseras till regionen genom projektet: 10.
- Antal sommarjobb för akademiker: 10

Under projekttiden har numerärmålen inte uppfyllts. Projektet har istället fokuserat på metoder och samarbetsformer för att skapa förutsättningar för att numerärmålen på sikt ska kunna uppfyllas. Denna avgränsning har kommunicerats under projekts gång och förankrats i projektets styrgrupp.

Metod

Projektet har inventerat utbildningar på högskole- och universitetsnivå som är relevanta för branschen och etablerat kontakt med Mittuniversitetet, Uppsala Universitet, Umeå Universitet och Luleå Tekniska Universitet. Av dessa har projektet utvecklat och inlett ett fördjupat samarbete med Mittuniversitetet och Uppsala universitet.

Bland annat har projektet initierat ett samarbete mellan Sollefteå kommun och Mittuniversitetet för att analysera Sollefteås möjligheter växa ytterligare inom energisektorn och lösningar för kompetensförsörjning. Särskild vikt har lagts vid utveckling av Mittuniversitetets energiteknikutbildningar i samarbete med Sollefteå kommun och möjligheten att införa ett fjärde år på gymnasieskolans el- och energiprogram respektive tekniska program som inkörspport till vidare universitetsutbildningar. Analysen har sammanställts i en rapport av Pro&Pro.

Projektet har vidare haft ett nära samarbete med Uppsala Universitet och medverkat i ett ett-årigt projekt för att marknadsföra olika vindkraftteknikeryrken, vindkraftsutbildningar och branschens framtida rekryteringsbehov.

Andra samverkansparter i detta arbete är Höga Kusten Industrigrupp (HKIG). I HKIG samverkar regionens ledande teknikföretag bland annat kring kompetensförsörjning samt forskning och utveckling.

Akademikerlunch

Projektet har tagit del av ett koncept med "akademikerlunch" som tagits fram av HKIG. Konceptet bygger på att bjuda in högskolestuderande inom ett identifierat område till en lunchträff med representanter för olika lokala företag inom just det området.

I samband med lunchträffen får de inbjudna företagen kort presentera sig, identifierade examensjobb och framtida rekryteringsbehov. Därefter får företagsrepresentanterna och studenterna diskutera och samverka vidare enligt "speed dating-principen".

"Fyr-ettan" på gymnasiet

För att tillfredsställa energibranschen kompetensbehov och erbjuda eleverna ett "mellanalternativ" mellan gymnasium och universitetsutbildning skulle ett fjärde år kunna erbjudas på gymnasieskolans teknikprogram med energiinriktning. Namnet "fyr-ettan" härleds till att det är ett fjärde år på gymnasiet samtidigt som det är ett insteg till det första året på universitetsutbildningen. "Fyr-ettan" skulle på så sätt kunna utvecklas så att det kan samspela på ett bra sätt med högskoleingenjörsprogrammet på Mittuniversitetet. Att införa det fjärde året på gymnasiet kan även vara ett incitament för att få studenten att välja att stanna kvar på hemorten efter avslutad utbildning och söka anställning inom kraft- och energibranschen på hemorten i stället för på universitetsorten.

Event för att attrahera akademiker

Det finns gott om yrkesmässor med mera och utbildningskataloger för olika lärosäten. Om man ska locka akademiker gäller det dock att även "sticka ut" från mängden. Därför har projektet tittat på olika alternativ för att attrahera akademiker till energiyrken. En metod som projektet tittat närmare på är att genomföra så kallade "Hackaton" med energitema och innovationsigloos.

Lokalt branschråd för inventering av ex-jobb, sommarjobb och framtida anställningar

För att det ska finnas examensjobb och sommarjobb för akademiker inom kraft- och energibranschen att söka är det viktigt att engagera branschen. Inom ramen för projektet har ett lokalt branschråd bildats i Sollefteå. Detta lokala branschråd kan användas för att inventera de lokala företagens behov och vad de har att erbjuda akademiker inom relevanta ämnesområden.

Talent Acquisition vid rekrytering

För att möjliggöra direkta rekryteringsmetoder kan man använda sig av Talent Acquisition. Denna roll är en person vars arbetsuppgifter rör all form av rekrytering av kompetens till orten. Talent Acquisition är i det här avseendet inte begränsat till rekrytering till exempelvis energisektorn, utan till rekrytering även till övriga arbetsmarknaden på orten – inte minst viktigt för eventuella "medföljande" till den som söker arbete. Definitionen av Talent Acquisition hänvisar till arbetet och processen för att sourca, locka, rekrytera, intervjua och omborda anställda till en organisation.

Marknadsföringsprojekt med ambassadörer/influencers

För att attrahera akademiker att dels utbilda sig till exempelvis energiingenjörer, dels vara intresserade av att söka anställning på orter som till exempel Sollefteå är det nödvändigt att mer effektivt marknadsföra de yrken som finns och rekryteringsbehovet. Projekt "Vindkraft – generator för hållbar utveckling" att samarbetat med Uppsala universitet i ett marknadsföringsprojekt. I detta projekt har vi bland annat använt ambassadörer/influencers från olika vindkraftföretag som "bloggat" i sociala medier om sin vardag som till exempel vindkrafttekniker.

Skolföreläsningar och studiebesök

För att väcka intresse för ingenjörsutbildningar gäller det att väcka ungdomars intresse redan i grundskolan. Projektet har tagit fram en metod och ett koncept med skolföreläsningar som följs upp med studiebesök på bland annat vattenkraftverk och vindkraftparker med högstadie- och gymnasieungdomar.

Resultat och slutsatser

Akademikerlunch

Konceptet med akademikerlunch har visat sig framgångsrikt när det använts av Höga Kusten Industrigrupp (HKIG). Metoden har inte kunnat testas fullt ut inom ramen för det här projektet men är förberett med program, identifierade målgrupper från såväl den lokala kraft- och energibranschen som studenter.

Konceptet kan dels användas som "matchmaking" för examensjobb, praktikplats och sommarjobb, dels som rekryteringsbas för alumni.

Ambitionen att konceptet med akademikerlunch kan inledas läsåret 2020/21 inom ramen för Energidalen i Sollefteå.

"Fyr-ettan" på gymnasiet

Tidigare fanns 4-årigt tekniskt program på gymnasiet. Detta är ersatt med möjligheten till ett fjärde år men tillämpas endast på ett fåtal gymnasieskolor. Inspirerade av konsultrapporten från Pro&Pro och dess rekommendation att införa den så kallade "fyr-ettan" på Sollefteå Gymnasiums tekniska program med en energiinriktning för det fjärde året i samverkan med Mittuniversitetet.

Projektet har bland annat varit i kontakt med Lapplands Gymnasium i Jokkmokk för att hämta inspiration från den variant av "fyr-etta" som finns på teknikprogrammet där.

Den slutsats vi kan dra är att det finns intresse från såväl kraft- och energibranschen som Mittuniversitetet att arbeta vidare med konceptet "fyr-ettan" och att Sollefteå kommun nu förbereder ett uppdrag till gymnasieskolan att göra ett arbete för att

utreda förutsättningarna att införa ett fjärde år på teknikprogrammet och även utreda möjlighet/intresse att göra motsvarande insats när El- och energiprogrammet med inriktning elteknik och energiteknik nystartas på Sollefteå gymnasium höstterminen 2020.

Event för att attrahera akademiker

I samverkan med Lapplands Gymnasium, Lapplands Lärcenter och Luleå Tekniska Universitet (LTU) har projektet medverkat vid en så kallad innovationsigloo i samband med Jokkmokks vintermarknad. Vid det här eventet har gymnasieungdomar från Lapplands Gymnasium i Jokkmokk tillsammans med studenter från LTU arbetat i workshops under en hel dag där de fått olika inspel med tema framtidens energilösningar.

Den här typen av innovationsigloos är en effektiv metod att få gymnasieungdomar och studenter att arbeta tillsammans och "tänka utanför boxen" för att få fram nya innovationer. Resultatet har sedan presenterats för en jury bestående av branschföreträdare. Detta har bonuseffekten att studenterna kan få direktkontakt med presumtiva uppdrags- och arbetsgivare.

Ett annat exempel på event är ett så kallat Hackaton. Konsultföretaget Pro&Pro rapport "Elproduktion, industriell etablering och kompetensförsörjning inom energiområdet Sollefteå kommun", vilken beställts av Sollefteå kommun i och Mittuniversitetet efter ett initiativ från projektet "Vindkraft – generator för hållbar utveckling" har belyst den utvecklingspotential ett "Hackaton" skulle ha inom området energi.

Ursprungligen är Hackaton ett event där dataprogrammerare samlas och genomför ett maraton under 24 timmar eller under en helg (därav namnet Hackaton, en mix av hackers och maraton). Konceptet bygger på att studenter och gymnasieelever med naturvetenskaplig och teknisk inriktning samlas under till exempel en helg och arbetar med olika innovativa energilösningar.

Förslaget är att utveckla ett årligt återkommande "Energi-Hackaton" för gymnasieungdomar och studenter. Ett arbete att realisera detta förslag har inletts och kontakt har tagits med Sollefteå kommuns ungdomsdelegation via ungdomsenheten på kommunen för att kunna genomföra en första testomgång av ett "Hackaton" läsåret 2020/21.

Lokalt branschråd för inventering av ex-jobb, sommarjobb och framtida anställningar

Ett arbete har inletts att via det lokala branschrådet i Sollefteå inventera rekryteringsbehov, möjlighet till sommarjobb, praktikplatser och examensarbeten.

Arbetet är inne i slutfasen, men har ännu inte tillämpats i skarpt läge. Bland annat behöver vidare beredning göras gällande säkerhetsaspekten och hur man förhåller sig

till de krav på olika säkerhetsutbildningar/certifikat som ställs på personal inom kraft- och energibranschen, även vid praktikplatser och sommarjobb.

Talent Acquisition vid rekrytering

Definitionen av Talent Acquisition hänvisar till arbetet och processen för att sourca, locka, rekrytera, intervju och omborda anställda till en organisation.

I samarbete med konsultföretaget Pro&Pro har vi gjort en analys över hur en sådan funktion kan användas såväl för att rekrytera akademiker till en ort som till exempel Sollefteå som att hjälpa ”medflyttande” att få jobb på orten.

Exempel på uppdrag/ arbetsuppgifter för en person som arbetar med Talent Acquisition:

- Personen behöver ha kunskap om de som flyttar och börjar studera på universitet och högskolor samt hålla igång relationen för att möjliggöra att personen flyttar tillbaka till Sollefteå.
- Personen behöver mäkla fram examensarbete mellan företag och student. Exempelvis kan personen visa upp studenten för företaget och tillsammans skapa personliga examensarbetserbjudanden.
- Personen behöver ha kunskap om bakgrund och kompetens på de från Europa som väljer skaffa fritidsbostad/permanent boende i Sollefteå för att möjliggöra internationell kompetensinflyttning.
- Personen behöver kunna arbeta parallellt i företagets rekryteringsprocesser, dvs headhunta/informera lämpliga personer i Sollefteå eller de utanför som kan ha intresse av att flytta till Sollefteå.
- Personen behöver kunna driva och genomföra ”headhunting” genom kontakter eller LinkedIn.

Marknadsföringsprojekt med ambassadörer/influencers

Projekt ”Vindkraft – generator för hållbar utveckling” har medverkat som samarbetsparter i Uppsala universitets projekt ”Marknadsföring av vindkrafttekniker – ett samarbetsprojekt”.

Ett koncept som vi tagit fram inom ramen för det projektet är att ha ambassadörer/ influencers som bloggar om sin vardag som vindkrafttekniker.

En framgångsfaktor är att ha yrkesverksamma inom vindkraftbranschen som på ett lätt samt inspirerande sätt delar med sig av tankar, idéer och framförallt bilder/filmer från sin arbetsvardag.

Dessa två ambassadörer har varit verksamma i sociala medier (Facebook och Instagram).

En slutsats vi kan dra från det arbetet är att man i framtiden bör se över och analysera kanalvalet för att nå identifierade målgrupper i de sammanhang de själva vistas i i sociala medier.

Erfarenheten från arbetet visar att det är en framgångsrik för att nå nya målgrupper och att konceptet med ambassadörer/influencers som är yrkesverksamma inom kraft- och energibranschen kan användas för olika yrken inom energisektorn.

Skolföreläsningar och studiebesök

Inom ramen för projektet har vi hållit ett 40-tal föreläsningar under läsåren 2018/19 och 2019/20 på gymnasie- och högstadieskolor.

De skolor som besökts är Ådalsskolan (gy), Kramfors, Sollefteå gymnasium, Vallaskolan (hö), Sollefteå, Nipanskolan (hö), Sollefteå, Ramsele skola (hö), Junsele skola (hö), Åsele skola (hö), Sorsele skola (hö). Dessutom har vi medverkat vid frukostföreläsning på Reveljen Lärcenter i Sollefteå.

Föreläsningen har haft fokus på Sveriges omställning till 100 % förnybart, det vill säga elproduktion av enbart förnybara energikällor, vilka möjligheter det innebär för arbetsmarknaden och vilka olika utbildningsvägar som finns på gymnasie-, YH- och högskole-/universitetsnivå.

Föreläsningarna har fallit väl ut och vi har haft många och intressanta diskussioner med eleverna. Inom ramen för projektet har vi avgränsat oss till de kommuner som varit medfinansiärer i projektet. I framtiden kan konceptet utvidgas till andra kommuner. Föreläsningen kan med fördel utvecklas och ha inslag till exempel med unga vind- och/eller vattenkrafttekniker (både killar och tjejer) som berättar om sina yrken, vad de arbetar med och hur en vanlig arbetsdag ser ut.

Slutord

Även om vi inte uppnått alla resultatmål i detta delprojekt har arbetet visat att man med relativt enkla medel kan göra värdefulla insatser för att öka akademikers intresse att söka jobb på orter utanför högskole- och universitetsstäderna inom kraft- och energibranschen.

Att till exempel ta hjälp av lokala företag för att den vägen identifiera möjliga examensjobb, praktikplatser och sommarjobb innebär även att akademikerna och företagen får en plattform för att mötas inför kommande rekryteringar.

Flera av de olika metoder och koncept som vi presenterar i den här rapporten visar även på vikten av samverkan mellan högskolor/ universitet och kommuner som vill utvecklas.

Detta sammantaget innebär att det finns goda förutsättningar att öka attraktiviteten för att dels locka studenter till energiyrken, dels skapa förutsättningar för att de ska vilja/ kunna bidra till att lösa kraft- och energiföretagens kompetensförsörjningsbehov över tid.

Sollefteå 2020-03-31

Hans Pahlin och Erik Löfgren